

Sermaye Piyasaları ve Bankacılık Sektörü Açısından UMREK Kodu

Özet

Para ve sermaye piyasalarından oluşan finansal sistemde fon arz edenler ve fon talep edenler buluşur, fonlar doğrudan veya dolaylı olarak el değiştirir. Finans sisteminde fon transferleri, piyasa katılımcılarının fon arz veya talebinin, yatırım veya finansman kararlarının dayanağını oluşturan faktörlerde doğru bilgilendirilmesine bağlıdır. Madencilik sektöründe faaliyet gösteren şirketlerin, finansal sistem

içerisindeki yatırım ve finansman kararları da aynı kurallara tabidir. Maden şirketlerinin özellikle projeleri olmak üzere faaliyetlerinin finansmanında daha çok bankacılık sektörü olmak üzere kısıtlı miktarda da sermaye piyasalarından faydalandıkları görülmektedir. Bu çalışmanın konusunu, maden ve enerji şirketlerinin arama sonuçlarının raporlanması ile maden kaynak ve rezervlerinin raporlanmasının yatırım ve finansman bakımından sermaye piyasaları ve bankacılık sektörü açısından önemi oluşturmaktadır. Bu kapsamda maden ve enerji sektörünün finansmanı ve şirketlerin faaliyetleri açısından bankacılık sistemi ve sermaye piyasalarında bu raporların önemine değinilecektir.

Maden ve enerji sektörüne ilişkin arama sonuçlarının kreditora sunulması, yatırımcıya duyurulması, kaynak ve rezerv güvenilirliğinin olması vazgeçilmez bir gereksinimdir. Yatırımcılar ve kreditorler maden projelerine veya maden şirketlerine yönelik özenle hazırlanmış arama sonuç raporları ile kaynak ve rezerv raporlarını değerlendirmek suretiyle yatırım ve finansman için uygun olup, olmadığına karar vermektedirler. Anılan kaynak ve rezerv raporları, Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Komisyonu (UMREK) tarafından belirlenen standartlardan önce, şirketler kendi iç standartları veya konuya ilişkin uluslararası raporlama standartları (JORC, NI43-101, PERC gibi) kapsamında hazırlanan raporları esas alarak maden şirketleri ve maden projelerini değerlendirmekteydi. Genellikle bu durum, borsa şirketlerinin ve bankaların bağımsız uluslararası itibarı bulunan değerlendirme kuruluşları tarafından hazırlanan raporların esas alınmasına, ihtiyaç duyulduğunda bu raporlar yine bağımsız bilirkişiler tarafından tekrar değerlendirilmekte ve ikinci bir fikir oluşturulmaktaydı. Bu durum, kurumdan kuruma değişen, tabana yayılmamış, yazılı mevzuatla çerçevelendirilmemiş ve uygulanabilir değildi. Bunun sonucu olarak oluşturulan UMREK sistemi ile maden sonuçlarının raporlanması ile maden kaynak ve rezervlerinin raporlanmasında kurumsal bir yapı oluşturulmuştur. UMREK standartları ile birlikte ülkemizde, maden ve enerji şirketlerinin ve maden projelerine ilişkin maden arama sonuçlarının raporlanması kaynak ve rezervlerinin UMREK

standartları kapsamında, UMREK’ce yetkilendirilmiş kişiler tarafından düzenlenecek ve sermaye piyasalarına raporlanacaktır.

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından madencilik sektöründe faaliyet gösteren halka açık şirketlere yönelik olarak sermaye piyasasında yapılacak değerlendirme hizmetlerinde maden arama, maden kaynak ve maden rezerv tahmin sonuçlarının raporlanmasında, maden ruhsatı ile maden kaynak ve maden rezervlerinin değerlemesinde 01.01.2018 tarihinden başlamak üzere UMREK tarafından yetkilendirilmiş kişiler tarafından hazırlanan raporların esas alınmasına yönelik kararına paralel olarak, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından da bankalarca kredi süreçleri ile ilgili yapılacak değerlendirmelerde maden sahalarında yapılan maden arama ve işletme faaliyetlerinin uluslararası standartlara uygun raporlanması ve bu raporların doğru, güvenilir ve şeffaf olmasını sağlamak amacı ile kurulan UMREK tarafından yetkilendirilecek kişilerce hazırlanan raporların dikkate alınmasında fayda görüldüğünün ifade edilmesi madencilik sektörünün daha şeffaf bir görünüm arz etmesi ve maliyetlerin azaltılarak sektörün daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasını mümkün kılacağı gibi sektörün finansmana ulaşmasında ortaya çıkabilecek zorlukların da önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Sermaye Piyasaları

Sermaye Piyasalarında Maden Kaynak ve Rezervlerinin Değerlemesi

Sermaye piyasalarında kamuyu aydınlatma ilkesinin esas olması nedeniyle, yatırımcı kararlarına dayanak olacak bilgilerin finansal raporlar ve özel durum açıklamaları ile yatırımcılara sunulmasını elzem kılmaktadır. Bu kapsamda, SPK muhtelif alt düzenlemeler ile anılan alanları düzenlemiştir. SPK bu anlamda sermaye piyasası araçları borsada işlem gören şirketlerin kurumsallaşması, gerekli standartları kullanmaları için yönlendirmeler yaparak şeffaf, nitelikli piyasa koşullarını oluşturmaktadır.

Maden kaynak ve rezervlerin değerlendirilmesi ihtisas gerektiren bir faaliyet olup, sermaye piyasalarında temel kullanım alanı üç durumda ortaya çıkmaktadır:

1. İlk olarak şirketlerin halka açılma veya sonraki aşamalardaki değerinin tespitinde, anılan şirket madencilik alanında faaliyet gösteriyorsa maden kaynak ve rezervleri ile maden ruhsatları şirket değerinin tespitinde önem arz etmektedir.
2. İkincisi, önemli tutarlara haiz maden kaynak ve rezervleri veya bunları sağlayan lisansların alım satımına konu edilmesidir.
3. Son olarak ise madencilik faaliyetleri kapsamında maden varlıklarının aktifleştirilmesi, bu varlıkların faydalı ömürlerinin tespiti ve bu varlıklara amortisman ayrılmasında maden kaynak ve rezerv bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Dr. Barış G. Yıldırım
UMREK Komisyon Üyesi
Maden ve Jeoloji Mühendisi
barishyildirim@gmail.com
Uğur Yaylaönü
UMREK Komisyon Üyesi
SPK Daire Başkanı
uyaylaonu@spk.gov.tr
Dr. Hüseyin YURDAKUL
SPK Başuzman
yurdakul@spk.gov.tr
Muhammet ERİŞEN
UMREK Komisyon Üyesi
BDDK Hukuk İşleri Daire Başkanı
Emrah URAN
BDDK Bankacılık Başuzmanı

Her durumda da maden kaynak ve rezervlerinin değerlerinin objektif ve doğru bir şekilde tespiti, yatırımcılara sunulacak bilginin ihtiyaca uygunluğunu ve niteliğini artıracaktır. Diğer taraftan, bu durum, sermaye piyasaları vasıtasıyla finansman sağlamak isteyen maden şirketlerinin hem kaynaklara daha kolay erişimini hem de daha düşük maliyetle kaynak teminini sağlayacaktır.

SPK, sermaye piyasası mevzuatından kaynaklanan değerlendirme faaliyetlerini düzenlemektedir. Özellikle gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve fonlarının ihtiyaçlarından kaynaklanmak üzere, mortgage sisteminin de bir gereği olarak gayrimenkul faaliyetlerini 2001 yılından beri düzenlemektedir. Gayrimenkul dışında kalan değerlendirme faaliyetlerini ise 2003/34 sayılı Haftalık Bülten’de yayınladığı 17.07.2003 tarih ve 37/875 sayılı Kararı ile düzenlemektedir. Anılan Karar ile sermaye piyasasında gayrimenkul dışındaki değerlendirme faaliyetleri, belirtilen koşulları sağlayan bağımsız denetim kuruluşları, bu kuruluşların üyelik anlaşmasına sahip olduğu yabancı şirketlerle yapılan sözleşmeler çerçevesinde faaliyette bulunan danışmanlık şirketleri, halka arza aracılık ve yatırım danışmanlığı yetki belgesinin her ikisine birden sahip olan aracı kurumlar ve mevduat kabul etmeyen bankalar tarafından yerine getirilmektedir.

SPK, UMREK’in kurulmasını müteakip, özellikle madencilik sektöründe faaliyet gösteren halka açık şirketlere yönelik olmak üzere, maden ruhsatı, maden kaynak ve rezervlerinin değerlemesine yönelik düzenleme yapmıştır. 21.09.2017 tarih ve 2017/32 sayılı Haftalık Bülten’de yayınlanan SPK Kararı uyarınca, değerlemeye ilişkin 17.07.2003 tarih ve 37/875 sayılı Karar kapsamında sermaye piyasasında yapılacak değerlendirme hizmetlerinde maden arama, maden kaynak ve maden rezerv tahmin sonuçlarının raporlanmasında, maden ruhsatı ile maden kaynak ve maden rezervlerinin değerlemesinde 01.01.2018 tarihinden başlamak üzere UMREK tarafından yetkilendirilmiş kişiler tarafından hazırlanan raporlar esas alınacaktır. Böylece raporlaması ve değerlemesi özel ihtisas gerek-

tiren maden arama sonuçlarının raporlanması, maden kaynak ve rezervleri ile maden ruhsatlarının değerlendirilmesi için UMREK tarafından yetkilendirilmiş kişilerden alınacak raporları zorunlu kılmıştır. Anılan yetkili kişiler, maden ruhsat, maden kaynak ve rezervlerin değerlemesinde yine UMREK tarafından belirlenen, uluslararası standartlarla uyumlu standartları esas alacaklardır. Bu düzenlemenin sonucu, maden ruhsatları ile maden kaynak ve rezervlerinin değerlendirilmesi yetkin kişiler tarafından bağımsız ve objektif bir şekilde uluslararası standartlara uygun olarak belirlenecek ve piyasa katılımcıların yapılan bu değerlemeye olan güveni daha yüksek olacaktır. Benzer şekilde, halka açık maden şirketlerinin finansal tablo dipnotlarında maden kaynak ve rezervlerine ilişkin bilgiler için de anılan yetkili kişiler tarafından hazırlanan rapor verilerinin kullanılması gerekecektir. Böylece, maden kaynak ve rezervlerine ilişkin olarak yatırımcılara sunulan bilgilerin kalitesi ve güvenilirliği artacaktır.

Halka Açık Madencilik Şirketleri

Ülkemiz madencilik bakımından zengin bir ülke olmasına karşın, maden şirketlerinin sermaye piyasaları vasıtasıyla finansmanda çekingen oldukları görülmektedir. Borsada işlem gören madencilik şirketlerine bakıldığında, sayısının bir elin parmaklarını geçmediği görülmektedir. 2018 yılı sonu itibarıyla KAP verilerine göre madencilik sektöründe faaliyette bulunan 4 adet borsa şirketi bulunmaktadır. Bu şirketler Tablo 1’de listelenmiştir. ►

No	Adı	Sermayesi (TL)	Halka Açıklık (%)	Pazarı
1	Ipek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim A.Ş.	259.785.561	37,58	Yıldız Pazar
2	Koza Altın İşletmeleri A.Ş.	152.500.000	29,99	Yıldız Pazar
3	Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş.	388.080.000	44,88	Yıldız Pazar
4	Park Elektrik Üretim Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	148.867.243	31,47	Yıldız Pazar

Tablo 1: Halka Açık Maden ve Enerji Şirketleri

İnsana ve Çevreye Saygılı Madencilik

ZENİT MADENCİLİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

Merkez : Y.Dikmen Mahallesi 635. Sokak No: 3
06450 Oran/Ankara **Tel:** +90 312 490 3091
Maden İşletmesi : Yolcupınar Mahallesi, 10330
Sındırgı/Balıkesir **Tel:** +90 266 516 4040
Halkla İlişkiler : Kurtuluş Mah. Balıkesir Cad. No:32/K,
10330 Sındırgı/Balıkesir **Tel:** +90 266 516 2300

E-Posta : info@zenitmadencilik.com
Web : www.zenitmadencilik.com

Oysaki yüksek getirilerin bulunduğu madencilik sektöründen ülkemiz yatırımcılarının yeterince faydalanmadıkları görülmektedir. Benzer şekilde, önemli gelişmeler gösteren ülkemiz madencilik sektörünün finansman bakımından bankacılık sektörünü, sermaye piyasalarını tercih ettiği görülmektedir. Özellikle kuruluş ve yatırım aşamasında bulunan maden şirketlerinin finansman ihtiyacı yüksek olup, anılan ihtiyacın sermaye piyasalarından temini hem sektörün hem de ülkemiz ekonomisinin sürdürülebilir gelişimi açısından önem taşımaktadır. Benzer şekilde, sermaye piyasası yatırımcıları da madencilik sektörüne daha çok yatırım yaparak, yatırım imkanlarını geliştirilmesi ve yüksek getiriler sağlaması mümkündür. Bunun için önemli bir adım da sermaye piyasalarında kamunun aydınlatılması kapsamında, maden proje ve maden şirketlerine ilişkin bilgilerin ihtiyaca uygunluğu ve güvenilirliğinin artırılması kapsamında UMREK düzenlemelerinin yürürlüğe girerek, etkin bir şekilde uygulanmasıdır.

Dünyada bu durum ülkemizden farklı olarak sermaye piyasaları maden ve enerji projelerinin finansmanı için etkin olarak kullanılmaktadır. Tablo 2’de uluslararası borsalarda işlem gören maden firma sayıları verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere, 2015 yılı itibariyle Kanada’da 1318 şirket, Avustralya’da 626 adet şirket listelenmekte ve bunlara her yıl yenileri eklenmektedir.

	Canada	United Kingdom	Australia	South Africa	Hong Kong	USA
	TSX+TSXV	LSE+AIM	ASX	JSE	HKEx	NYSE/NYSE Mkt
No. Mining Issuers Listed	1318	167	626	42	59	104
Market Capitalization US B\$	150	215	168	115	79	353
New Mining Listings	29	7	13	2	2	2
Equity Capital Raised US B\$	5.7	3.4	1.3	0.3	1.5	1.8
Number Financings	553	72	321	0	15	4
Source TSX, Full Year 2015						

Tablo 2: Uluslararası Borsalarda İşlem Gören Madencilik Şirketleri (2015)

Mevcut uygulamalarda, maden şirketlerinin mümkün ve muhtemel maden kaynak ve rezervlerine ilişkin olarak dünya uygulamalarını takip ettiği görülmektedir. Nitekim, yukarıdaki tabloda verilen İpek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim AŞ’nin finansal tabloları incelendiğinde, 31.12.2010 tarihinden beri Avustralya Arama Sonuçları, Maden Kaynakları ve Altın Rezervleri 2004 ve 2012 Standartları’na (JORC) göre uluslararası bir danışmanlık firmasından maden rezerv tahminlerine ilişkin değerlendirme raporları almışlardır.

Koza Altın İşletmeleri AŞ de gerek 2010 yılında izahnamesinde sunduğu rezerv bilgilerinde gerekse sonraki yıl finansal tablolarında Avustralya Arama Sonuçları, Maden Kaynakları ve Altın Rezervleri 2004 ve 2012 Standartları’na (JORC) göre uluslararası danışmanlık firmasından maden rezerv tahminlerine ilişkin değerlendirme raporları almışlardır. Benzer şekilde aynı gruba tabi Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri AŞ’nin de 31.12.2010’dan itibaren aynı yöntemle rezervlerini değerlettiği görülmektedir.

Şekil 1: Dünya’daki Mevcut Standartların Dağılımı

Park Elektrik Üretim Madencilik Sanayi ve Ticaret AŞ’nin ise yine maden rezervlerine ilişkin olarak 2014 yılından itibaren Avustralya Arama Sonuçları, Maden Kaynakları ve Altın Rezervleri 2004 Standartları’na (JORC) göre uluslararası başka bir şirketten maden rezerv tahminlerine ilişkin değerlendirme raporları almışlardır.

Dünyada bu standartlar ilk olarak 1969 yılında Avustralya Borsası’nda meydana gelen Poseidon skandalı ile gündeme gelmiştir. Şirket hatalı beyanatlarıyla yatırımcıyı zarara uğratarak, spekülasyon hareketleriyle kötü niyetli kişiler haksız kazanç sağlamış ve nihayetinde arama sonuçlarının raporlanması, kaynak ve rezerv raporlaması için bir standart (JORC) gereksinimine

ihtiyaç duyulmuştur. Şekil 1’de Dünya’daki standartların dağılımı verilmiştir

Halka açık şirketlerin, maden kaynak ve rezervlerine ilişkin bu uygulamalar, ülkemiz madencilik sektörü için UMREK’in gerekliliğini açıkça göstermektedir.

Maden Ruhsatı ile Maden Kaynak ve Rezervlerinin Raporlamasında Sorumluluk

Sermaye piyasalarında, maden ruhsatı ile maden kaynak ve rezerv raporlarının, temel olarak yatırımcıların bilgilendirilmesi kapsamında kamuya açıklanan izahname, finansal rapor ve özel durum açıklamalarında kullanılmaktadır. Söz konusu raporların kamuya açıklanmasında temel sorumluluk halka açık şirket yönetimleri sorumlu olmakla birlikte, raporu hazırlayan kişilerin hukuki ve cezai sorumluluğu bulunmaktadır. Anılan hukuki ve cezai sorumluluğun Sermaye Piyasası Kanunu’nun (SPKn) muhtelif maddelerinde düzenlendiği görülmektedir.

Maden ruhsatları ile maden kaynak ve rezerv değerlerine ilişkin veriler özellikle halka açılmalarda izahnamelerde kullanılabilir. “İzahnameden sorumlu kişiler” başlıklı 10’uncu maddesinde,

“İzahnamede yer alan yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgilerden kaynaklanan zararlardan ihraççılar sorumludur. Zararın söz konusu ▶

kişilerden tazmin edilememesi veya edilemeyeceğinin açıkça belli olması hâlinde; halka arz edenler, ihraca aracılık eden lider aracı kurum, varsa garantör ve ihraççının yönetim kurulu üyeleri kurlarına ve durumun gereklerine göre zararlar kendilerine yükletilebildiği ölçüde sorumludur.

... değerlendirme kuruluşları gibi izahnamede yer almak üzere hazırlanan raporları hazırlayan kişi ve kurumlar da hazırladıkları raporlarda yer alan yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgilerden bu Kanun hükümleri çerçevesinde sorumludur."

SPKn'nun "Finansal raporlama ve bağımsız denetim" başlıklı 14'üncü maddesinde,

"...

Finansal tablo ve raporların ... Kurulca belirlenen düzenlemele- re uygun olarak hazırlanmasından, sunulmasından ve gerçeğe uygunluğu ile doğruluğundan ihraççı ile kusurlarına ve durumun gereklerine göre ihraççının yönetim kurulu üyeleri sorumludur... .."

Maden ruhsat ile maden kaynak ve rezervlerine ilişkin raporların temel olarak kamuyu aydınlatma belgeleri arasında değerlendirilebileceği dikkate alındığında özellikle SPKn'nun "Kamuyu aydınlatma belgelerinden doğan sorumluluk" başlıklı 32'nci maddesinde,

"10 uncu madde çerçevesinde, aynı maddede sorumlu olduğu belirtilen kişiler ile mevzuat uyarınca izahname, pay alım tekliflerinde hazırlanan bilgi formu, özel durum açıklaması, birleşme ve bölünme işlemlerinde hazırlanacak duyuru metinleri, borsada işlem görme duyurusu ve finansal raporlar gibi Kurulca kamuyu aydınlatma amacı ile düzenlenmesi öngörülen sair kamuyu aydınlatma belgelerini imzalayanlar veya bu belgeler kendi adına imzalanan tüzel kişiler bu belgelerde yer alan yanlış, yanıltıcı veya eksik bilgilerden kaynaklanan zararlardan müteselsilen sorumludur.

Bağımsız denetim, derecelendirme ve değerlendirme kuruluşları gibi kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan veya bu belgelere dayanak olmak üzere hazırlanan raporları hazırlayan kişi ve kurumlar da bu Kanun hükümleri çerçevesinde sorumludur.

Kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan bilgilerin yanlış, yanıltıcı veya eksik olması konusunda bilgi sahibi olmadığını ve bu bilgi eksikliğinin kast veya ağır ihmallerinden kaynaklanmadığını ispatlayan kişiler sorumlu olamaz.

Yanlış, yanıltıcı veya eksik bilgiler içeren izahnamenin geçerlilik süresi boyunca; diğer kamuyu aydınlatma belgelerinin ise kamuya açıklandığı tarihten hemen sonra, ilk halka arzdan veya borsada satın alınan veya satılan sermaye piyasası araçlarının, gerçeğe uygun bilginin ortaya çıktığı tarihten hemen sonra borsada satılması veya satın alınması üzerine yatırımcıların malvarlıklarında zarar meydana gelmesi hâlinde bu maddeye göre ileri sürülecek tazminat talepleri açısından kamuyu aydınlatma belgesi ile zarar arasında illiyet bağı kurulmuş sayılır.

Kamuyu aydınlatma belgelerinin yanlış, yanıltıcı veya eksik olmasından kaynaklanan tazminat talebi;

a) Sermaye piyasası araçlarının alım veya satımının, kamuyu aydınlatma belgesine dayanmaması,

b) Sermaye piyasası araçlarının alım veya satımının kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan bilgilerin yanlış, yanıltıcı veya eksik olduğu bilinmesine rağmen yapılması,

c) Kamuyu aydınlatma belgelerinde yer alan yanlış, yanıltıcı veya eksik bilgilere ilişkin düzeltmenin, yatırım kararının verilmesinden veya bu belgeye dayanarak işlem yapılmasından önce ilan edilmiş olması,

ç) Kamuya açıklanan belgede yer alan bilgiler yanlış, yanıltıcı veya eksik olmasaydı dahi yatırımcıların zarara uğrayacak olmaları, hâlinde reddedilir.

Kamuyu aydınlatma belgelerinden doğan tazminat talebi, dördüncü fıkradaki zararın meydana geldiği tarihten itibaren altı ay içinde zamanaşımına uğrar.

Kamuyu aydınlatma belgelerinden doğan sorumluluğu hafifleten ya da kaldıran anlaşmalar, hüküm veya ifadeler geçersizdir."

SPKn'nun "Sorumluluk" başlıklı 63'üncü maddesinde, "... Bağımsız denetim kuruluşları ile derecelendirme ve değerlendirme kuruluşları, faaliyetleri neticesinde düzenledikleri raporlarda yer alan yanlış, yanıltıcı ve eksik bilgiler dolayısıyla neden oldukları zararlardan sorumludurlar."

SPKn'nun idari para cezalarını düzenleyen 103'üncü maddesinde,

"Bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve Kurulca alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket eden kişilere Kurul tarafından yirmi bin Türk Lirası'ndan iki yüz elli bin Türk Lirası'na kadar idari para cezası verilir. Ancak, yükümlülüğe aykırılık dolayısıyla menfaat temin edilmiş olması hâlinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaatin iki katından az olamaz.

Birinci fıkradaki yükümlülüklerle aykırı hareket eden kişinin bir özel hukuk tüzel kişininin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi olması hâlinde, ayrıca tüzel kişi hakkında da birinci fıkra hükmüne göre idari para cezası verilir. Aykırılığın, temsilcisi olunan veya adına hareket edilen tüzel kişinin zararına bir sonuç doğurması hâlinde, tüzel kişiye idari para cezası verilmez.

..."

Maden ruhsatı ile maden rezerv ve kaynak raporlarına ilişkin olarak son alarak SPKn.'nun "Yasal defterlerde, muhasebe kayıtlarında ve finansal tablo ve raporlarda usulsüzlük" başlıklı 112'inci maddesinde,

"...

Kasıtlı olarak;

...

ç) Yanlış veya yanıltıcı bağımsız denetim ve değerlendirme raporunu düzenleyenler ile düzenlenmesini sağlayan ihraççıların sorumlu yönetim kurulu üyeleri veya sorumlu yöneticileri, 5237 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine göre cezalandırılır. Ancak, özel belgede sahtecilik suçundan dolayı cezaya hükmedebilmek için, sahte belgenin kullanılmış olması şartı aranmaz.

..."

hükümleri yer almaktadır. ►

Yukarıda yer verilen SPKn hükümlerinde görüleceği üzere, maden arama sonuç raporları, maden kaynak ve rezerv raporları ile maden ruhsatının değerlendirilmesine ilişkin raporların sermaye piyasasında gerek kamuyu aydınlatma aracı olarak kullanılması gerekse şirket değerlemesinde kullanılması durumlarında, anılan raporların belirlenmiş standart ve düzenlemelere aykırı olarak yalan, yanlış veya yanıltıcı olarak hazırlanmasından dolayı zarara uğrayan yatırımcıların, raporu hazırlayan kişilerden hukuki olarak zararlarının tazmin edilmesini talep etmek hakları bulunmaktadır. Bu hakkın kullanımı için mahkemeye başvurulması ve zararın dayanağının yalan, yanlış veya yanıltıcı olarak hazırlanmış raporların olduğunu gösterilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, anılan raporların mevzuata aykırı olarak hazırlanması nedeniyle SPK, idari para cezası uygulayabilmektedir. Değerleme raporlarının, yatırımcı şikâyetleri veya SPK'ca yapılan gözetim faaliyetleri kapsamında inceleme kapsamına alınması ve inceleme sonucunda mevzuata aykırılıklar içerdiğinin tespit edilmesi durumunda, değerlendirme raporlarını hazırlayan kişiler hakkında idari para cezaları uygulamaktadır. Özellikle şirket değerlendirme raporlarında tespit edilen mevzuata aykırılıklar nedeniyle SPK'ca kişiler ve sermaye piyasası kurumları nezdinde idari para cezaları tanzim edilmektedir. Anılan cezalara SPK haftalık bültenlerinden erişilmesi mümkündür.

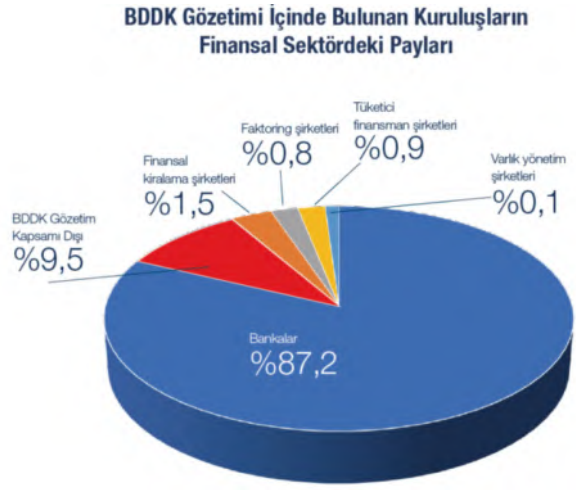
Benzer şekilde, en ağır yaptırım olarak SPK'nın 112'nci maddesi kapsamında kasıtlı olarak yanlış veya yanıltıcı değerlendirme raporu düzenlenmesi durumunda, düzenleyen kişi hakkında SPK, Türk Ceza Kanunu'nun evrakta sahtecilik hükümleri kapsamında suç duyurusunda bulunması yer almaktadır.

Bankacılık Sektörü

Bilindiği üzere, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 82'nci maddesine dayanılarak BDDK kurulmuş ve BDDK, kamu tüzel kişiliğine, idari ve mali özerkliğe sahip kılınmıştır. Anılan Kanunun "Kurumun görev ve yetkileri" başlıklı 93 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında BDDK "...bu Kanun ve ilgili diğer mevzuatın verdiği yetkiler çerçevesinde finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, mali sektörün gelişmesi, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması için; a) Bankalar ve finansal holding şirketleri ile diğer kanunlarda ve ilgili mevzuatta yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin; kuruluş ve faaliyetlerini, yönetim ve teşkilat yapısını, birleşme, bölünme, hisse değişimini ve tasfiyelerini düzenlemek, uygulamak, uygulanmasını sağlamak, uygulamayı izlemek ve denetlemek, b) Yurt içi ve yurt dışı muadil kurumların katıldığı uluslararası mali, iktisadi ve mesleki teşekküllere üye olmak, görev alanına giren hususlarda yabancı ülkelerin yetkili mercileri ile mutabakat zaptı imzalamak, c) Kanunla verilen diğer görevleri yapmak ..." ile görevli ve yetkili kılınmıştır.

Bu bağlamda BDDK, finansal sektörün önemli bir bölümüne yönelik gözetim ve denetim alanında yer alan sorumlu

kuruluş olarak finansal istikrarın sağlanması, sektörün geliştirilmesi, denetim, uygulama ve düzenleme çerçevesinin güçlendirilmesi, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması ve kurumsal kapasitenin artırılarak etkin bir finansal sistem ve güçlü bir bankacılık sektörünün geliştirilmesi açısından Türkiye ekonomisi için önemli bir rol oynamakta olup, finansal sektörün %90,5'lik kısmının denetim ve gözetiminden sorumludur (BDDK Faaliyet Raporu 2018, www.bddk.org.tr).

Kaynak: BDDK 2018 Yılı Faaliyet Raporu s. 19.
Şekil 2: BDDK Gözetiminde Bulunan Kuruluşların Sektör Payları

Bankacılık sektörü genel olarak değerlendirildiğinde Mart 2019 itibarıyla sektörün kullandığı krediler 2,5 trilyon TL'ye erişmiş olup bu tutardan enerji sektörü yaklaşık 194 milyar TL, madencilik sektörü ise yaklaşık 31 milyar TL tutarında pay almaktadır. Hakeza bu sektörler, banka dışı finansal kurumların yaklaşık 110 milyar TL'lik nakdi kredi portföyünün %7'sini oluşturmaktadır.

Bankacılık sektörünün mevduat ve katılım fonları 2,2 trilyon TL düzeyindedir. Aynı dönemde sektörün toplam aktif büyüklüğü 4,1 trilyon TL seviyesine ulaşmıştır. Sektörün sermaye yeterliliği oranı %16,4 ile güçlü sermaye yapısına, %4 olan takibe dönüşüm oranı ise yüksek aktif kalitesine işaret etmektedir. Sürdürülebilir bir kârlılıkla beslenen söz konusu güçlü sermaye yapısı, sektörü gelecekte de şoklara karşı koruyabilecek nitelikte olduğu kabul edilmektedir. ►

Bankacılık Sektörü (Milyon TL)	Aralık 2014	Aralık 2015	Aralık 2016	Aralık 2017	Aralık 2018	Mart 2019	Nisan 2019
Madencilik ve Taşocakçılığı	14.835	20.709	22.190	24.122	28.646	30.866	32.579
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	7.147	9.599	11.586	11.801	15.300	16.223	17.171
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	7.688	11.110	10.604	12.321	13.346	14.643	15.409
Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Ürt. Dağt. San.	61.770	86.641	121.033	139.719	183.492	193.583	204.153
Bankacılık Sektörü Toplam Nakdi Kredileri	1.240.708	1.484.256	1.733.578	2.097.310	2.393.073	2.516.274	2.562.733

Banka Dışı Mali Kuruluşlar Toplamı (Milyon TL)	Aralık 2014	Aralık 2015	Aralık 2016	Aralık 2017	Aralık 2018	Mart 2019
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.849	1.841	2.160	2.361	2.603	2.511
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	992	1.120	1.070	1.060	1.278	1.240
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	857	722	1.090	1.301	1.325	1.271
Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Ürt. Dağt. San.	1.283	1.752	2.492	3.962	5.487	5.614
Toplam BDMK Alacaklar	70.588	82.834	99.230	122.815	119.386	109.446

Finansal Kiralama (Milyon TL)	Aralık 2014	Aralık 2015	Aralık 2016	Aralık 2017	Aralık 2018	Mart 2019
Madencilik ve Taşocakçılığı	1.317	1.241	1.493	1.590	1.708	1.847
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	658	710	732	645	754	715
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	660	531	761	945	954	829
Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Ürt. Dağt. San.	746	979	1.738	3.252	4.626	4.680
Toplam Canlı Nakdi Kiralama Alacakları	28.230	34.733	41.507	48.666	57.562	53.424

Faktoring (Milyon TL)	Aralık 2014	Aralık 2015	Aralık 2016	Aralık 2017	Aralık 2018	Mart 2019
Madencilik ve Taşocakçılığı	509	563	620	602	745	810
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	319	401	336	409	506	504
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	190	162	284	192	239	306
Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Ürt. Dağt. San.	533	771	754	710	861	934
Toplam Canlı Nakdi Faktoring Alacakları	24.571	24.779	30.729	41.168	30.817	28.989

Finansman (Milyon TL)	Aralık 2014	Aralık 2015	Aralık 2016	Aralık 2017	Aralık 2018	Mart 2019
Madencilik ve Taşocakçılığı	22	37	46	170	150	157
Enerji Üreten Madenlerin Çıkarılması	16	8	1	6	18	21
Enerji Üretmeyen Madenlerin Çıkarılması	7	29	45	164	132	136
Elektrik, Gaz ve Su Kaynakları Ürt. Dağt. San.	3	3	0	0	0	0
Toplam Canlı Nakdi Finansman Alacakları	17.787	23.322	26.994	32.981	31.007	27.033

Kaynak: BDDK 2018.

Tablo 3: Bankacılık Sektörü Kredilerin Sektörel Dağılımı

Bankacılık sektörü bakımından rezerv tahminlerinin güvenilirliğinin artırılmasının özellikle bankaların sağlayacakları finansmanın daha öngörülebilir sonuçlara sahip olması anlamına geleceği açıktır. Şöyle ki; güvenilir rezerv tahminlerinin yapılması halinde bu durumun madencilikte alınacak yatırım kararları bakımından ve özellikle madencilik şirketlerinin değerlerinin esasını oluşturan maden varlıklarının (maden kaynak/rezervlerinin) finansal raporlaması açısından gerekli olduğu açıktır. Söz konusu faydalar dikkate alındığında, maden kaynak ve rezervlerinin standart bir tanımlama ve sınıflandırma sistemi kullanarak rapor edilmesinin önemi artmaktadır. Zira güvenilir rezerv tahminine dayanılarak

hazırlanacak finansal raporlar, bankaların madencilik sektörüne kullanırlacakları krediler bakımından çok daha güvenilir ve öngörülebilir bir risk analizi yapmalarına imkân tanıyacaktır.

Bankaların madencilik sektörüne kullandığı kredilerin sektörün toplam kredilerine oranı %1,2 seviyesinde olup, UMREK standartları ve BDDK ve SPK düzenlemeleri ile birlikte madencilik sektörünün kredilerden alacağı payın önümüzdeki dönemlerde daha da artacağı beklenmektedir. Bankaların madencilik sektörüne kullandıkları kredilerini öncelikle proje finansmanı ve işletme sermayesi kredileri oluşturmaktadır. Bugüne kadar bankaların kredilendirme konusunda özellikle madenin büyüklüğü, niteliği vb. hususları açıklayacak teknik danışman raporlarının eksikliği ile karşılaştıkları gözlemlenmiştir. Zira kredilendirilecek rezervin ne olduğu ve ne kadar süreyle işlenebileceğinin analizi büyük önem arz etmeye başlamıştır. Bu noktada doğru ve güvenilir verileri yansıtan teknik raporların hazırlanmasının uzun vadede bankaları bu hususta sağlayacakları finansmanı artırmaları yönünde teşvik edeceği açıktır. Bu durum ülkemizdeki madenlerin çok daha verimli şekilde işletilerek ekonomiyi kazandırılmasını da sağlayacaktır.

BDDK, 5411 sayılı Kanununun 93'üncü maddesi ile özellikle kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak üzere gerekli karar ve tedbirleri almakla yükümlü ve yetkili kılmıştır. Kuşkusuz bu görev ve yetkinin kapsamına bankaların madencilik sektörüne kullandığı krediler de girmektedir. Dolayısıyla madencilik şirketlerinin değerlerinin esasını oluşturan maden varlıklarını oluşturan maden rezervlerinin güvenilir bir şekilde tahmin edilmesi kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını doğrudan etkileyeceğinden BDDK'nın görev ve yetki alanına girmektedir. Öte yandan bilindiği üzere "Bankaların Değerleme Hizmeti Almaları ve Bankalara Değerleme Hizmeti Verecek Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik" bankaların değerlendirme hizmeti almalarına, bankalara değerlendirme hizmeti verecek kuruluşların yetkilendirilme- ▶

sine, faaliyetlerine ve yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmeliğin değerlendirme hizmetinin kapsamını ifade edildiği 4'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasında aynı maddenin birinci fıkrası kapsamına giren değerlendirme hizmetlerinin 21'inci maddenin birinci fıkrası hükümlerine uygun olarak gerçekleştirileceği ifade edilmiştir. Bu fıkra ile yollama da bulunulan 21'inci madde de ise 4'üncü maddenin birinci fıkrası ile bankalar tarafından yaptırılması gereken ve gayrimenkul, gayrimenkul projeleri veya bir gayrimenkule bağlı hak ve faydaların değerlendirilmesi dışında kalan değerlendirme faaliyetlerinde Yönetmeliğin hangi maddelerinin uygulanacağı düzenlenmiştir. Nitekim BDDK tarafından ilgili kuruluşlara gönderilen ve yukarıda bahsedilen yazıda da Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrası ve ilgili diğer mevzuat hükümleri saklı tutulmuştur.

Bu çerçevede yukarıda yer verilen ve madencilik sektörüne kullandıracak kredilerin daha etkin bir şekilde çalışmasını teminen BDDK tarafından yakın bir zamanda ilk adım atılmış ve BDDK tarafından Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve Finansal Kurumlar Birliğine gönderilen 16.05.2018 tarihli yazılarda Birlik üyesi bankalar tarafından verilecek kredi süreçleri ile ilgili yapılacak değerlendirmelerde ve yine Birlik üyesi şirketler tarafından tesis edilecek işlemlerde, maden sahalarında yapılan maden arama ve işletme faaliyetlerinin uluslararası standartlara uygun raporlanması ve bu raporların doğru, güvenilir ve şeffaf olmasını sağlamak amacı ile kurulan UMREK tarafından yetkilendirilecek kişilerce hazırlanan raporların dikkate alınmasında fayda görüldüğü ifade edilmiştir. Bu şekilde madencilik sektörünün daha şeffaf bir görünüm arz etmesi ve maliyetlerin azaltılarak sektörün daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulması mümkün olabilecektir. Böylece Mayıs 2018 tarihi itibarıyla "Uluslararası Maden Rezerv Raporlama Standartları Komitesi" (CRIRSCO) üyesi olan ve bu anlamda uluslararası alanda da kabul gören UMREK tarafından yetkilendirilmiş kişiler tarafından UMREK Kodu ve standartları dikkate alınarak hazırlanacak raporlar ile bankacılık sektörü bakımından rezerv tahminlerinin güvenilirliğinin artırılmasının

özellikle bankaların sağlayacakları finansmanın daha öngörülebilir sonuçlara sahip olması anlamına geleceği açıktır.

Sonuç

Maden ve enerji sektörüne ilişkin arama sonuçlarının kredite sunulması, yatırımcıya duyurulması, kaynak ve rezerv güvenilirliğinin olması vazgeçilmez bir gereksinimdir. UMREK standartları ile birlikte ülkemizde, maden ve enerji şirketlerinin ve maden projelerine ilişkin maden arama sonuçlarının raporlanması kaynak ve rezervlerinin UMREK standartları kapsamında, UMREK'ce yetkilendirilmiş kişiler tarafından düzenlenecek ve raporlanacaktır.

SPK, sermaye piyasasında yapılacak değerlendirme hizmetlerinde maden arama, maden kaynak ve maden rezerv tahmin sonuçlarının raporlanmasında, maden ruhsatı ile maden kaynak ve maden rezervlerinin değerlendirilmesinde UMREK tarafından yetkilendirilmiş kişiler tarafından hazırlanan raporların esas alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluk, raporlaması ve değerlendirilmesi özel ihtisas gerektiren maden kaynak ve rezervlerin objektif ve doğru bir şekilde tespiti, yatırımcılara sunulacak bilgilerin ihtiyaca uygunluğunu ve niteliğini artıracaktır.

Halka açık şirketlerin, maden kaynak ve rezervlerine ilişkin uygulamaları, ülkemiz madencilik sektörü için UMREK'in gerekliliğini açıkça göstermektedir. UMREK Kodu, kamuoyu ve yatırımcılara hazırlanacak raporlar için minimum gereksinimleri içermekte, maden arama sonuçları, kaynak ve rezerv hesaplamaları için bir rehber niteliğindedir. SPK'nın almış olduğu ilke kararıyla birlikte firmaların geçmişte yaptığı farklı uygulamalar tek bir merkeze adres edilmiştir ve ihtiyaç giderilmiştir.

Öte yandan, BDDK tarafından Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve Finansal Kurumlar Birliğine gönderilen yazı ile Birlik üyesi bankalar tarafından verilecek kredi süreçleri ile ilgili yapılacak değerlendirmelerde ve yine Birlik üyesi şirketler tarafından tesis edilecek işlemlerde, maden sahalarında yapılan maden arama ve işletme faaliyetlerinin uluslararası standartlara uygun raporlanması ve bu raporların doğru, güvenilir ve şeffaf olmasını sağlamak amacı ile kurulan UMREK tarafından yetkilendirilecek kişilerce hazırlanan raporların dikkate alınmasında fayda görüldüğünün ifade edilmesi madencilik sektörünün daha şeffaf bir görünüm arz etmesi ve maliyetlerin azaltılarak sektörün daha rekabetçi bir yapıya kavuşturulmasını mümkün kılacağı gibi sektörün finansmana ulaşmasında ortaya çıkabilecek zorlukların da önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Sonuç olarak tüm taraflarca sunulan katkıların maden şirketlerinin finansmana kolay ulaşmaları hususunda önemli ilerleme sağlayacak olup gerek bankacılık sektörünün gerek sermaye piyasalarının gerekse UMREK tarafından sektörün ihtiyaçlarına ilişkin olarak ilgili otoritelere yöneltilecek taleplerin titizlikle değerlendirilerek gerekli adımların vakit geçirilmeksizin atılması kararlılığının olduğu görülmektedir. ●